

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 437

**Finanse na rzecz
zrównoważonego rozwoju.
Gospodarka – etyka – środowisko**

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Jadwiga Marcinek
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Magorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach:
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-592-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Jacek Adamek: Ubóstwo w perspektywie islamu – wybrane zagadnienia / Poverty in the perspective of Islam – selected problems.....	11
Agnieszka Alińska: Shadow banking jako element zrównoważonego rozwoju systemu finansowego / Shadow banking as an element of sustainable development financial system.....	22
Kamil Borowski: Finansowanie ochrony środowiska w Polsce przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej / Financing of environmental protection in Poland by the National Fund for Environmental Protection and Water Management.....	32
Grażyna Borys: Opłata eksploatacyjna jako kategoria finansowa / Service charge as a financial category.....	42
Krystyna Brzozowska: Multilateralne instytucje finansowe w Europie wobec wymagań zrównoważonego rozwoju / Multilateral financial institutions in Europe towards sustainable development requirements.....	51
Dorota Burzyńska: Inicjatywy klastrowe elementem zielonej gospodarki / Cluster initiatives as an element of green economy.....	63
Michał Buszko, Dorota Krupa: Fundusze sekurytyzacyjne a zrównoważony rozwój rynku finansowego w Polsce / Securitisation funds and sustainable development of financial market in Poland.....	75
Michał Buszko, Dorota Krupa, Damian Walczak: Rynek finansowy wobec starzejącego się społeczeństwa / Financial market towards an ageing society.....	87
Zuzanna Czekaj: Opłata za emisję spalin jako źródło finansowania ochrony środowiska / Fee for issue of exhaust as a source of financing of environmental protection.....	96
Ewa Dziawgo: Zastosowanie opcji forward start w ocenie strategicznych przedsięwzięć proekologicznych / Applying forward start options in the assessment of strategic pro-ecological projects.....	106
Leszek Dziawgo: Ekologiczne fundusze inwestycyjne banków szwajcarskich / Ecological investment funds of Swiss banks.....	115
Leszek Dziawgo, Danuta Dziawgo: Bankowość alternatywna. Społeczna ewolucja biznesu finansowego – wybrane aspekty ekologiczne / Alternative banking. Social evolution of financial business – selected ecological aspects.....	124

Joanna Fila: Zielone mikrofinanse jako element zrównoważonego rozwoju / The green microfinance as an element of the sustainable development.....	132
Magdalena Frasyniuk-Pietrzyk, Magdalena Walczak-Gańko: Świadomość potrzeby planowania emerytalnego / Awareness of the necessity of retirement planning.....	143
Juliusz Giżyński: Europejska Rada Budżetowa jako organ uzupełniający narodowe rady fiskalne w krajach strefy euro / The European Fiscal Board as a body complementing national fiscal councils in the euro area countries.	156
Agata Ibron: Systemy wsparcia odnawialnych źródeł energii w Polsce / The support systems for renewable energy sources in Poland.....	167
Bogna Janik: Dochód–ryzyko w inwestycjach społecznie odpowiedzialnych na podstawie portfeli pasywnych spółek z krajów Europy Środkowo-Wschodniej / Income-risk in value-based investing in Central and Eastern European countries (CEECs) – based on the companies reflected in socially responsible indices	177
Klaudia Jarno: Zaangażowanie Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju w <i>carbon finance</i> w świetle tworzonych przez niego funduszy węglowych i mechanizmów finansowych / Involvement of the International Bank for Reconstruction and Development in carbon finance in the light of its carbon funds and financial mechanisms.....	187
Dariusz Klimek: Fundusz Muncypalny jako instrument finansowania zrównoważonego rozwoju lokalnego / Municipal Fund as the instrument the sustainable local development financing	199
Magdalena Kogut-Jaworska: Pomoc <i>de minimis</i> i jej szczególna rola w systemie pomocy publicznej w Polsce / <i>De minimis</i> aid and its particular role in the system of state aid in Poland	208
Jan Koleśnik: Współczesny bank centralny jako organizacja społecznie odpowiedzialna / Contemporary central bank as a socially responsible organization	222
Dorota Korenik: Spór o odpowiedzialność zewnętrzną współczesnego banku / The dispute on external responsibility of a contemporary bank.....	230
Jolanta Korkosz-Gębska: Rola innowacji ekologicznych w budowaniu przewagi konkurencyjnej województwa świętokrzyskiego / The impact of environmental innovations in a formation of the competitive advantage of the Świętokrzyskie Voivodeship.....	244
Katarzyna Kowalska: Kontrowersje wokół CSR w handlu detalicznym branży FMCG / Controversy over CSR in FMCG retail trade industry.....	252
Danuta Król: Istota zarządzania długiem samorządowym w procesie zrównoważonego rozwoju lokalnego / Essence of local government debt management	261
Dorota Krupa: Wspieranie inwestowania długoterminowego z wykorzystaniem funduszy inwestycyjnych na poziomie UE / Supporting long-term investments with the use of investment funds at the EU level	270

Iwona Lubimow-Burzyńska: Znaczenie edukacji dla wzrostu gospodarczego – przegląd badań / Importance of education for economic growth – a review of research	280
Piotr P. Malecki: Europejski model sprawozdawczości statystycznej w zakresie wydatków na ochronę środowiska i jego zastosowanie w Polsce / European statistical reporting model for environmental protection expenditure and its use in Poland	288
Katarzyna Mamcarz: Dźwignia ceny złota / Gold price leverage.....	299
Teresa Mikulska, Grażyna Michalczuk: Komunikacja w obszarze działań przy wykorzystaniu modelu LBG / Communication within the area of socially responsible activities using the LBG model	309
Katarzyna Olejniczak: Innowacyjne podejście do CSR – ujęcie Vissera / Innovative approach to the CSR – Visser approach	320
Jarosław Pawłowski: Ecorating hoteli odpowiedzią na wymagania konsumentów / Eco-rating of hotels as a response to customers' requirements ..	328
Dariusz Piotrowski: Potencjał wykorzystania sukuk w zakresie zarządzania długiem Skarbu Państwa / The potential for using sukuk in the scope of managing state treasury debt	338
Piotr Podsiadło: Finansowanie pomocy publicznej na ochronę środowiska w Unii Europejskiej – zagadnienia interpretacyjne / Granting of state aid for environmental protection in the European Union – the interpretation problems	348
Tomasz Potocki: Poziom wiedzy finansowej wśród mieszkańców terenów peryferyjnych, zagrożonych ubóstwem / The level of financial literacy among population of rural regions threatened by poverty.....	360
Wiesława Przybylska-Kapuścińska, Magdalena Szyszko: Zrównoważona polityka pieniężna? Ewolucja celów banku centralnego wobec współczesnych wyzwań / Balanced monetary policy? Modern challenges as the central bank's goals	373
Dominik Sadlakowski: Państwowe fundusze majątkowe jako element międzynarodowej strategii gospodarczej na przykładzie Chin / Sovereign Wealth Funds as part of international economic strategy on the example of China.....	383
Beata Sadowska: Strategia Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe a zrównoważony rozwój / Strategy of National Forests Holding vs. sustainable development	393
Małgorzata Solarz: Altruizm a odporność finansowa gospodarstw domowych / Altruism vs. financial resilience of households.....	402
Michał Soliwoda: Zmiany klimatu jako wyzwanie dla zarządzania ryzykiem w polskim rolnictwie / Climate change as a challenge for risk management in Polish agriculture.....	411

Joanna Stawska: Zadłużenie sektora <i>general government</i> a wzrost gospodarczy w kontekście zrównoważonych finansów publicznych / General government sector debt and economic growth in the context of sustainable public finances	426
Dawid Szutowski, Piotr Ratajczak: Emisja komunikatów o działaniach w zakresie społecznej odpowiedzialności a wartość dla akcjonariuszy / The relation between corporate social responsibility activities' announcements and shareholder value.....	436
Paulina Szyja: Kształtowanie gospodarki niskoemisyjnej na poziomie samorządu terytorialnego / Transition to a low carbon economy at the level of local government	447
Magdalena Ślebocka: Rola i znaczenie PPP w finansowaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych / Role and importance of PPP in revitalization projects financing	464
Jerzy Węclawski: Determinanty kształtowania bankowości relacyjnej w odniesieniu do średnich przedsiębiorstw w Polsce / Determinants of relationship banking creation in relation to medium-sized enterprises in Poland ..	473
Stanisław Wieteska: Pozostałości pestycydów w płodach rolnych w Polsce w świetle założeń zrównoważonego rozwoju rolnictwa / Pesticide residues in agricultural crops in Poland in the light of the principles of sustainable development of agriculture	482
Aneta Wszelaki: Znaczenie prawnych zabezpieczeń kredytów w tworzeniu rezerw celowych w bankach / Importance of legal collateral credits in the creation of specific provisions in banks	494
Justyna Zabawa: Rozwój i finansowanie odnawialnych źródeł energii. Przypadek gospodarki Niemiec / Development and financing of renewable energy sources. The case of German economy	503
Agnieszka Żołądkiewicz: Ocena poziomu zrównoważonego rozwoju gmin miejskich województwa warmińsko-mazurskiego / Assessment of level of sustainable development of municipalities of the Warmińsko-Mazurskie Voivodeship	513

Wstęp

Zadaniem nauki jest poszukiwanie racjonalnych rozwiązań dla cywilizacyjnych wyzwań współczesnego świata. Jednym z takich kluczowych wyzwań jest także rozwój zrównoważony. Idea zrównoważonego rozwoju jest niezwykle obiecująca, ale z całą pewnością wymaga ogromnego zaangażowania ekonomistów. Nauki ekonomiczne, a w tym dyscyplina nauki „finanse”, podejmują to wyzwanie. Wiele badań, spotkań, konferencji i publikacji służy naukowej analizie oraz praktycznej implementacji zasad zrównoważonego rozwoju we współczesnej gospodarce w zakresie finansów i rachunkowości.

Proces naukowego opracowywania problemu trwa, a społeczna ewolucja biznesu dostarcza ambitnych tematów badawczych. Po latach pracy możemy wskazać zarówno na konkretne sukcesy, jak też i na wiele wątpliwości w zakresie koncepcji zrównoważonych finansów. Materialnym dowodem naukowego wkładu w poszerzanie wiedzy są publikacje. Znaczna część aktualnego dorobku naukowego dyscypliny „finanse” dotycząca zrównoważonego rozwoju jest już od lat regularnie prezentowana w Pracach Naukowych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Kontynuujemy ten cykl opracowań.

W niniejszym tomie zebraliśmy wyselekcjonowane artykuły autorów z wielu uznanych ośrodków naukowych w Polsce. Ich tematyka skoncentrowana jest na zagadnieniach finansów i zrównoważonego rozwoju. Przedstawiono w nich doskonale rozważania teoretyczne oraz konkretne przykłady z praktyki gospodarczej. Każdy artykuł stanowi inspirujący materiał naukowy.

Szczególne podziękowania należą się nie tylko Autorom, ale także Recenzentom, którzy podjęli trud oceny nadesłanych materiałów. Jako redaktorzy tomu wraz z Autorami i Recenzentami mamy nadzieję, że poprzez publikację naszego wspólnego dzieła wnosimy istotny wkład w naukowe opracowanie problematyki finansowania zrównoważonego rozwoju.

Leszek Dziawgo, Leszek Patrzalek

Kamil Borowski

Uniwersytet Łódzki
e-mail: kamil.borowski@uni.lodz.pl

FINASOWANIE OCHRONY ŚRODOWISKA W POLSCE PRZEZ NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

FINANCING OF ENVIRONMENTAL PROTECTION IN POLAND BY THE NATIONAL FUND FOR ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT

DOI: 10.15611/pn.2016.437.03

JEL Classification: G28, H54

Streszczenie: Racjonalne kształtowanie środowiska i gospodarowanie zasobami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju pozwala na prowadzenie aktywnej polityki ekologicznej. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest państwową osobą prawną, która wspiera zadania związane z ochroną środowiska. Efekty zaangażowania finansowego udzielonego przez NFOŚiGW są widoczne w wielu regionach Polski. Według szacunków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wielkość wypłat środków własnych i obsługiwanych środków europejskich na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w 2014 r. wyniosła 5893 mln zł. Warto również podkreślić, że środki te były większe o 322 mln zł niż rok wcześniej. Dzięki zaangażowaniu finansowemu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej możliwe jest wdrażanie wielu istotnych zadań poprawiających stan środowiska przyrodniczego i dążenie do zrównoważonego rozwoju.

Słowa kluczowe: system finansowania, ochrona środowiska, fundusze.

Summary: The National Fund for Environmental Protection and Water Management takes actions based on the strategy approved for the years 2013-2016 with the prospect of 2020. The structure of the objectives of the National Fund Strategy includes four perspectives:

- the prospect of finance – effective disbursement of funds,
- the prospect of beneficiaries – improvement of communication with beneficiaries,
- the prospect of internal processes – efficient service beneficiaries,
- the perspective of innovation, challenges, development – building competence center. By using these four perspectives it is possible to efficiently carry out its following objectives:
1) conservation and sustainable management of water resources, 2) rational management and protection of the earth's surface, 3) protection of the atmosphere, 4) protection of biodiversity and ecosystem services.

The contribution of the National Fund for Environmental Protection and Water Management is a very important element of the system of financing environmental protection in Poland. The appointment of ambitious and systematic targets can be deployed and established contribute to increasing the level of additional investment area of environmental protection and water management. Additional support from the local government units, entrepreneurs, and above all funds coming from the European Union allows implementation of somewhat coherent program to improve the environment and enhance the comfort and quality of life.

Keywords: financing system, environmental protection, funds.

1. Wstęp

Finansowanie ochrony środowiska w Polsce to temat złożony. Źródłami finansowania ochrony środowiska w Polsce są: fundusze ochrony środowiska (narodowy i wojewódzkie), środki z Unii Europejskiej, pomoc zagraniczna, środki przedsiębiorstw, samorządów i jednostek budżetowych. Wsparcia finansowego udzielają banki i fundacje, agencje oraz środki prywatne, które mogą przyczyniać się do realizacji planowanych zadań.

Celem artykułu jest ocena pozycji Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w finansowaniu nakładów z zakresu ochrony środowiska. Zobowiązania wynikające z przepisów prawnych dotyczących ochrony środowiska Unii Europejskiej i polityki ekologicznej państwa wymuszają podejmowanie aktywnych zadań, aby sprostać założonym celom. W artykule dokonano przeglądu materiału normatywnego i poglądów przedstawianych w literaturze z zakresu prawa ochrony środowiska, finansów i ekonomii. Dodatkowo wykorzystano materiały źródłowe wtórne w postaci opracowań GUS, NFOŚiGW i innych.

2. Rola i znaczenie Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

W wyniku nowelizacji ustawy Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) i wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (FOŚiGW) zachowały osobowość prawną [Gajewski, Kulon 2011, s. 46]. Z kolei gminne i powiatowe FOŚiGW z dniem 1 stycznia 2010 r. uległy likwidacji. Pozostałe po nich środki finansowe oraz przyszłe wpływy z opłat i kar pieniężnych stały się odpowiednio dochodami budżetów gmin lub budżetów powiatów. Podstawy funkcjonowania działalności NFOŚiGW zostały określone w ustawie Prawo ochrony środowiska [Ustawa z 27 kwietnia 2001]. Zgodnie z art. 386 tej ustawy instytucjami ochrony środowiska są:

- Państwowa Rada Ochrony Środowiska,

- komisje do spraw ocen oddziaływania na środowisko,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Celem działania Narodowego Funduszu jest finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w zakresie określonym w artykule 400a ust. 1 oraz art. 410a ust. 4-6 [Ustawa z 27 kwietnia 2001]:

1) udzielanie oprocentowanych pożyczek, w tym pożyczek przeznaczonych na zachowanie płynności finansowej przedsięwzięć współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej;

2) udzielanie dotacji, w tym:

- a) dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych,
- b) dokonywanie częściowych spłat kapitału kredytów bankowych,
- c) dopłaty do oprocentowania lub ceny wykupu obligacji,
- d) dopłaty do demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- e) dopłaty do rat lub innych opłat ustalanych w umowach leasingu w rozumieniu przepisów art. 23 pkt 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych i art. 17a pkt 1 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych,

3) nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, niezwiązaną z wykonywaniem obowiązków pracowników administracji rządowej i samorządowej.

Warto także zaznaczyć, że Narodowy Fundusz oraz wojewódzkie fundusze mogą udzielać poręczeń [Ustawa z 27 kwietnia 2001, art. 411]:

- 1) spłaty kredytów lub pożyczek;
- 2) spłaty odsetek od kredytów lub pożyczek;
- 3) zwrotu przyznanych środków.

Warunkiem przeznaczenia tych kredytów, pożyczek lub środków na cele z zakresu ochrony środowiska lub gospodarki wodnej jest ustanowienie zabezpieczeń odpowiednio na rzecz Narodowego Funduszu albo wojewódzkich funduszy na wypadek roszczeń wynikających z tytułu wykonania obowiązkowych poręczycieli.

Misja Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej brzmi: „skutecznie i efektywnie wspieramy działania na rzecz środowiska” [https://www.nfosigw.gov.pl/o-nfosigw/strategia]. Ponadto warto podkreślić, że analiza trendów rozwojowych w okresie obowiązywania Strategii NFOŚiGW w latach 2013-2016 z perspektywą do 2020 wskazuje [Strategia działania... 2015]:

- dążenie do racjonalnego i efektywnego korzystania z zasobów;
- stopniowe przechodzenie na niskoemisyjną i zasobooszczędną gospodarkę;
- konieczność spełniania zobowiązań środowiskowych, w szczególności wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz odpowiednich dyrektyw – warunkuje to uzyskanie środków w ramach perspektywy finansowej UE 2014-2020 (uwarunkowania *ex ante*);

- w perspektywie finansowej UE 2014-2020 przeznaczanie największej środków na zapobieganie zmianom klimatu (działania w zakresie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii) oraz wdrażanie projektów innowacyjnych;
- dominację kryterium terytorialnego w planowaniu polityki rozwoju i zintegrowanych działań na rzecz rozwoju regionalnego;
- odchodzenie od myślenia sektorowego (woda, powietrze, odpady) i dążenie do działań skierowanych na realizację kompleksowych projektów na obszarach funkcjonalnych (np. miasta, zlewnie, obszary górskie);
- horyzontalne podejście do aspektów związanych ze zmianami klimatu;
- uwzględnianie potrzeb środowiskowych przy kreowaniu programów pomocy publicznej dla przedsiębiorców w celu zachowania konkurencyjności podmiotów gospodarczych działających w Polsce;
- wykorzystanie doświadczenia w zakresie łączenia środków POiŚ 2007-2013 oraz instrumentów finansowych w ramach środków krajowych w realizacji projektów w ramach perspektywy finansowej UE 2014-2020;
- kierowanie się zasadami zrównoważonego zagospodarowania przestrzennego.

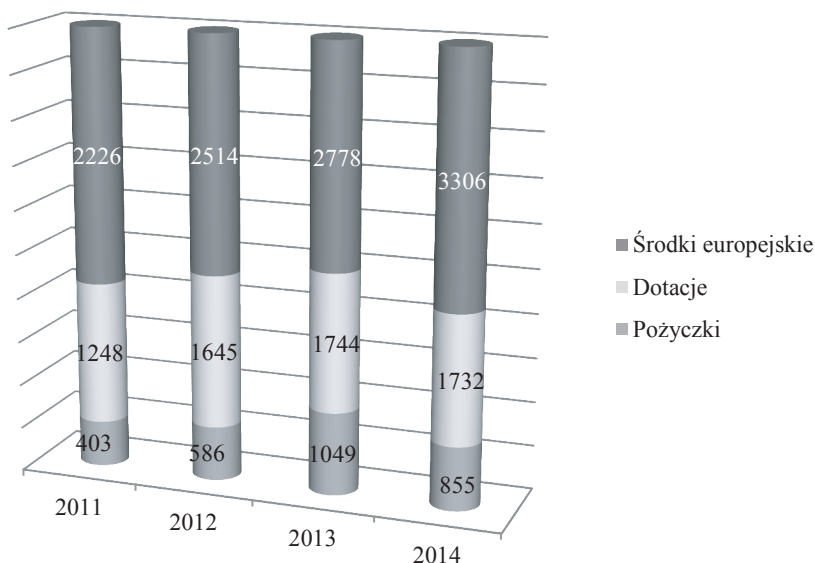
Dla NFOŚiGW ważnym działaniem będzie utworzenie warunków i możliwości związanych z wykorzystaniem dostępnych, zewnętrznych źródeł finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Chodzi przede wszystkim o Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, LIFE oraz Norweski Mechanizm Finansowy.

2.1. Finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej realizuje wiele zadań służących poprawie warunków ochrony środowiska. Podejmuje starania, aby zdobywać i przekazywać środki finansowe dla przedsiębiorstw, jednostek samorządu terytorialnego lub innych potencjalnych beneficjentów. Dodatkowo pełni funkcję instytucji wdrażającej dla pięciu priorytetów w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013. W swoich działaniach dąży do realizacji maksymalizacji efektu ekologicznego i rzeczowego.

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów w sprawie gospodarki finansowej NFOŚiGW i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, określiło szczegółowy sposób prowadzenia gospodarki finansowej NFOŚiGW i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej [Rozporządzenie z 16 listopada 2010 r., par. 1]. NFOŚiGW sporządza plan finansowy w układzie zadaniowym, wdraża mechanizmy dotyczące usprawnienia procesu obsługi beneficjentów i zwiększania efektywności gospodarowania środkami publicznymi.

Najwięcej środków finansowych pochodzi z Unii Europejskiej, która przywiązuje dużą wagę do kwestii ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Pozostałym źródłami finansowania są dotacje i pożyczki. W ten sposób NFOŚiGW realizuje wiele zadań i zapewnia faktyczny wkład w rozwój infrastruktury i obiektów, a także odpowiada za inne projekty z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Rys. 1. Finansowanie przedsięwzięć ochrony środowiska i gospodarki wodnej ze środków własnych NFOŚiGW i środków europejskich w mln zł w latach 2011-2014

Źródło: [Załącznik do Uchwały..., s. 6].

Zgodnie z dokumentem Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 przewiduje się, że środki publiczne będą stanowić 55% nakładów, środki prywatne zaś 45%.

Tabela 1. Struktura nakładów na ochronę środowiska na lata 2013-2016 będzie następująca:

Źródło pochodzenia	Nakłady w %	Szacunkowa kwota w mld zł	
		Ogółem	W tym na realizację zobowiązań akcesyjnych
Środki prywatne	45	28,4	28,4
Środki publiczne, w tym	55	35,1	24,4
• Środki JST	7	4,4	0,6
• Środki NFOŚiGW oraz WFOŚiGW	24	15,0	12,1
• Budżet państwa	7	4,6	0,6
• Środki zagraniczne	17	11,1	11,1

Źródło: [Polityka ekologiczna państwa..., s. 55].

Środki zagraniczne to pieniądze w ramach pomocy Unii Europejskiej oraz środki z Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Instrumentu Szwajcarskiego i innej pomocy bilateralnej. Głównymi kierunkami będą

podstawowe dziedziny ochrony środowiska. Zwraca się uwagę na ochronę wód i gospodarkę wodną, ochronę powietrza przed zanieczyszczeniem oraz gospodarkę odpadami. Niezbędne będzie zwiększenia nakładów na działalność badawczo-rozwojową, innowacje, edukację ekologiczną. Ważnym aspektem jest także zapewnienie informacji o dostępie do środowiska, co umożliwi aktywne włączenie się społeczeństwa w sprawy związane z polityką ekologiczną.

Należy także zauważyć, że w rozpatrywanym horyzoncie czasowym, jak i prognozie na przyszłość istotną rolę odgrywają także środki prywatne przedsiębiorstw zaangażowanych w tym obszarze.

System finansowania ochrony środowiska jest złożonym obszarem funkcjonowania wielu środków i różnych źródeł pochodzenia. Działalność NFOŚiGW, a także wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej jest uzupełniana wsparciem w postaci: EkoFunduszu, Banku Ochrony Środowiska SA, a także banków komercyjnych. Sektor bankowy może odegrać ważną rolę w tworzeniu montażu finansowego i pośrednictwie pomiędzy firmami prywatnymi, samorządem terytorialnym, a także środkami finansowymi dostępnymi w ramach wsparcia finansowego projektów przez Unię Europejską.

3. Źródła finansowania nakładów inwestycyjnych służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej

Środki finansowe przeznaczane na zadania związane z ochroną środowiska i gospodarką wodną mogą pochodzić z różnych źródeł: publicznych, prywatnych lub zagranicznych. Bardzo często wyodrębnia się podział na następujące obszary [Famielec, Stępień 2005, s. 23 i n.]:

- środków własnych podmiotów – przedsiębiorstw i samorządów gminnych;
- celowych funduszy ekologicznych – NFOŚiGW i WFOŚiGW;
- Banku Ochrony Środowiska SA i innych banków komercyjnych;
- budżetu państwa i budżetów samorządowych;
- zagranicy;
- innych źródeł, np. fundacji ekologicznych.

Należy także wspomnieć, że koszty bieżące związane z finansowaniem ochrony środowiska są ponoszone przede wszystkim ze środków własnych. W największym stopniu środki finansowe są przekazywane na działania inwestycyjne, które mają przynieść określony rezultat. Budżet państwa może finansować działalność w zakresie ochrony środowiska także w sposób pośredni, poprzez stosowanie ulg i zwolnień podatkowych [Barczak, Kowalewska 2014, s. 41].

W ostatnich latach znacząco zwiększyły się ogólne nakłady na ochronę środowiska. Ponadto kilkakrotnie wzrosły nakłady ze środków pochodzących z zagranicy: z 3,9% w roku 2000 do 22,13% w 2013 r. Najważniejszą kategorię w udziałach źródeł finansowania nakładów służących ochronie środowiska stanowią: środki własne, środki z zagranicy, a także te pochodzące z funduszy ekologicznych (pożyczki,

kredyty i dotacje). Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w swojej ofercie programowej na lata 2015-2020 z wydatkowaniem środków do roku 2023 zwraca uwagę na stabilność, transparentność i usprawnienie procesu oceny wniosków i przyznawania dofinansowania. Ponadto ustalony plan działania jest zgodny ze strategią Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko oraz perspektywą finansową Unii Europejskiej 2014-2020.

Tabela 2. Udział źródeł finansowania nakładów inwestycyjnych służących ochronie środowiska w latach 2000-2014

Wyszczególnienie	Lata					
	2000	2005	2010	2012	2013	2014
Ogółem nakłady (w mln zł)	6 570,3	5 986,5	10 926,2	10 127,8	10 851,2	14 248,5
Środki własne, w tym gmin	53,4% –	49,07% 18,02%	44,15% 16,70%	4 7,95% 1 2,35%	50,58% 11,64%	50,66% 9,46%
Środki z budżetu centralnego	2,20%	1,07%	0,79%	7,61%	4,91%	0,86%
• województwa	1,60%	0,45%	1,17%	0,69%	0,61%	0,35%
• powiatu	0,20%	0,10%	0,43%	0,36%	0,12%	0,15%
• gminy (współudział)	1,40%	1,03%	1,23%	1,17%	1,41%	0,87%
Środki z zagranicy	3,9%	15,96%	22,08%	20,82%	22,13%	19,19%
Fundusze ekologiczne (pożyczki, kredyty i dotacje)	20,00%	21,15%	13,88%	13,94%	12,47%	15,86%
Kredyty i pożyczki krajowe w tym bankowe	11,70%	7,60%	13,81%	6,13%	6,41%	9,21%
Inne środki w tym nakłady niefinansowe	5,6%	3,56%	2,45%	1,32%	1,37%	2,86%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [Ochrona Środowiska 2015, s. 384].

Kolejna tabela (tab. 3) przedstawia grupy inwestorów z podziałem na: przedsiębiorstwa, gminy i jednostki budżetowe.

Tabela 3. Grupy inwestorów w nakładach inwestycyjnych służących ochronie środowiska w latach 2000-2013

	2000	2005	2010	2012	2013	2014
Przedsiębiorstwa	52,30%	47,20%	55,70%	55,62%	60,60%	69,57%
Gminy	44,40%	50,35%	41,05%	31,86%	28,53%	23,26%
Jednostki budżetowe	3,30%	2,45%	3,25%	12,52%	10,87%	7,17%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [Ochrona Środowiska 2015, s. 384].

Porównując strukturę grup inwestorów w rozpatrywanych latach, można zauważyć, że następuje zwiększenie udziału i zaangażowania przedsiębiorstw, natomiast zmniejsza się wkład gmin w działania inwestycyjne.

Gospodarka wodna to działania z zakresu planowania, rozwijania i optymalnego zarządzania zużyciem wody. Służą ustaleniu adekwatnej struktury i są odpowiedzią na zgłaszany popyt, w związku z różnorodnym przeznaczeniem wody.

Tabela 4. Udział źródeł finansowania nakładów inwestycyjnych służących gospodarce wodnej w latach 2000-2014

Wyszczególnienie	Lata					
	2000	2005	2010	2012	2013	2014
Ogółem nakłady (w mln zł)	1652,7	1715,8	3565,4	2787,9	3059,3	3801,2
Środki własne, w tym gmin	45,40%	46,13%	42,96%	33,95%	31,46%	27,25%
Środki z budżetu centralnego	9,60%	11,16%	7,03%	9,32%	15,52%	11,36%
• województwa	9,70%	4,94%	6,75%	8,82%	5,52%	8,81%
• powiatu	–	0,03%	0,02%	0,05%	0,05%	0,06%
• gminy (współdział)	1,30%	1,24%	0,87%	1,52%	1,02%	0,94%
Środki z zagranicy	13,10%	10,99%	18,98%	23,46%	25,29%	31,10%
Fundusze ekologiczne (pożyczki, kredyty i dotacje)	8,90%	16,32%	12,63%	17,31%	16,88%	12,89%
Kredyty i pożyczki krajowe, w tym bankowe	4,10%	4,65%	8,43%	3,68%	3,07%	5,52%
Inne środki, w tym nakłady niefinansowe	7,90%	4,53%	2,32%	1,9%	1,18%	2,06%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [Ochrona Środowiska 2015, s. 384].

Nakłady ogółem na inwestycje w gospodarkę wodną wzrosły od 2000 r. ponad dwukrotnie. Jednocześnie zmniejsza się struktura finansowania środkami własnymi gmin (z 45,40% w roku 2010 do 27,25% w 2014). Sytuacja w tym obszarze jest inna niż w ochronie środowiska, gdzie wydatki z budżetów gmin w 2014 r. wyniosły ponad 50% (zob. tab. 2). Jednocześnie nastąpił większy wzrost środków pochodzących z zagranicy, które stanowią ponad 30%. Z kolei udział funduszy ekologicznych w postaci udzielanych pożyczek, kredytów i dotacji od trzech lat zmniejsza się i wyniósł w 2014 r. niespełna 13%. Obserwując zmiany zachodzące wśród grup inwestorów: przedsiębiorstw, gmin i jednostek budżetowych, można zauważyć, że największy udział mają jednostki budżetowe. Z kolei przedsiębiorstwa i gminy nieznacznie, ale systematycznie zmniejszają swój udział w tego typu nakładach, co przedstawia tab. 5.

Działania podejmowane przez grupy inwestorów zarówno w obszarze ochrony środowiska, jak i gospodarki wodnej służą poprawie stanu środowiska. Dzięki odpowiednim mechanizmom i projektom można realizować zadania, które z jed-

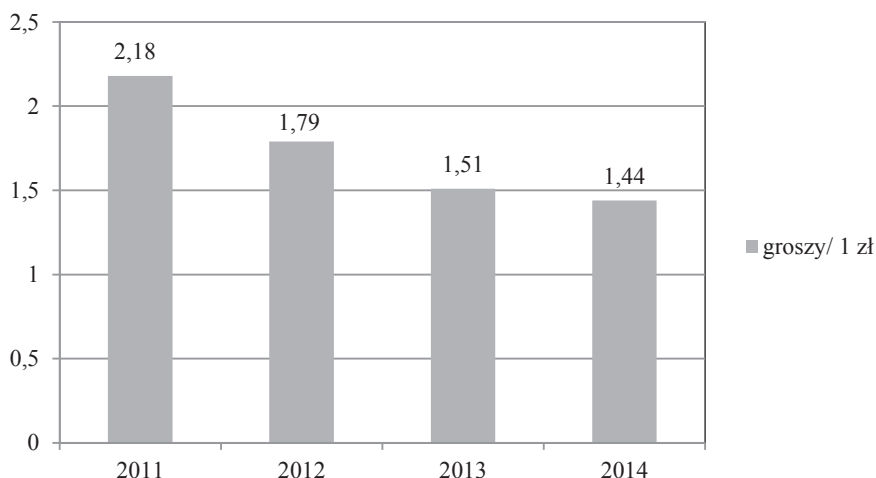
Tabela 5. Grupy inwestorów w nakładach inwestycyjnych służących gospodarce wodnej w latach 2000-2014

	2000	2005	2010	2012	2013	2014
Przedsiębiorstwa	23,70%	33,74%	44,31%	30,85%	27,56%	27,41%
Gminy	39,40%	33,48%	28,31%	24,07%	21,19%	18,59%
Jednostki budżetowe	36,90%	32,79%	27,39%	45,08%	51,25%	54,01%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [Ochrona Środowiska 2015, s. 384].

nej strony przyczyniają się do ochrony środowiska i poprawy gospodarki wodnej, a z drugiej zwiększają dostępność i jakość dostarczania i korzystania z tych inwestycji mieszkańców.

Dodatkowo w trakcie realizacji określonych zadań istotne są koszty związane z obsługą projektów. Wskaźnik kosztu wypłaty 1 zł dofinansowania (rozumiany jako udział kosztów operacyjnych) w kwocie wypłaconych środków ogółem zmniejszył się z 1,51 gr do 1,44 gr w 2014 r., czyli o 5%. Taka polityka w działaniach funduszu jest widoczna od kilku lat, co najlepiej obrazuje rys. 2.

Rys. 2. Wskaźnik kosztu wypłaty 1 zł dofinansowania (rozumiany jako udział kosztów operacyjnych) w kwocie wypłaconych środków ogółem

Źródło: [Załącznik do Uchwały..., s. 6].

Na podstawie *Sprawozdania z działalności za 2014 r.* możemy zauważyć, że w roku 2014 zostało zawartych 2580 umów o dofinansowanie, czyli o 592 więcej niż w 2013 r. Ponadto NFOŚiGW wspiera inwestycje związane m.in.: z zakupem i zamontowaniem kolektorów słonecznych, zmniejszaniem redukcji CO₂ w atmosferze, zwiększaniem produkcji energii odnawialnej, budową wodociągów i kanalizacji.

4. Zakończenie

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej podejmuje działania w oparciu o strategię zatwierdzoną na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 r. Struktura celów Strategii NFOŚiGW obejmuje cztery perspektywy [*Strategia działania... 2015*, s. 26]:

- Perspektywa finanse – efektywne wydatkowanie środków;
- Perspektywa beneficjenci – poprawa komunikacji z beneficjentami;
- Perspektywa procesy wewnętrzne – sprawna obsługa beneficjentów;
- Perspektywa innowacje, wyzwania, rozwój – budowa centrum kompetencji.

Dzięki zastosowaniu tych 4 perspektyw możliwe jest sprawne realizowanie wyznaczonych celów [*Strategia działania... 2015*]:

- 1) ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi;
- 2) racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi;
- 3) ochrona atmosfery;
- 4) ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów.

Wkład Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest bardzo istotnym elementem systemu finansowania ochrony środowiska w Polsce. Dzięki wyznaczeniu ambitnych i systematycznych celów można wdrażać ustalone działania i przyczynić się do zwiększania poziomu doinwestowania obszaru ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Dodatkowe wsparcie ze strony jednostek samorządu terytorialnego, przedsiębiorców, a przede wszystkim środków pochodzących z Unii Europejskiej pozwala wdrażać spójny program w celu poprawy stanu środowiska przyrodniczego i zwiększenia komfortu i jakości życia mieszkańców.

Literatura

- Barczak A., Kowalewska E., 2014, *Źródła finansowania zadań z zakresu ochrony środowiska w Polsce – przegląd stosowanych rozwiązań*, Prawo Budżetowe Państwa i Samorządu, nr 1 (2).
- Famielec J., Stępień M., 2005, *Informacja ekologiczna w ujęciu finansowym*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Kraków.
- Gajewski D., Kulon A., 2011, *Finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej, art. 400–421 Prawa ochrony środowiska. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa.
- Ochrona Środowiska*, 2015, GUS, Warszawa.
- Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, Dz.U. 2010, nr 226, poz. 1479.
- Strategia działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020*, Aktualizacja, Warszawa, lipiec 2015.
- Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, Dz.U. 2013, poz. 1232 ze zm.
- Załącznik do Uchwały nr 33/15 Rady Nadzorczej WFOŚiGW z dnia 27 kwietnia 2015 r., Sprawozdanie z działalności za 2014 r.
- <https://www.nfosigw.gov.pl/o-nfosigw/strategia/> (2.01.2016).